

Гражданско сдружение за нова
високотехнологична индустриализация
гр. Пловдив, 4000, ул. „Гладстон“ 1 (ДНТ)
e-mail: sdrujenie.nvti@gmail.com
www.newindustrybg.eu

ПРЕДЛОЖЕНИЕ

ЗА НОВА СТРУКТУРА И РАЗВИТИЕ НА ПЛАНА ЗА ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ И УСТОЙЧИВОСТ НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

В настоящия си вид Националният план за възстановяване и устойчивост **не отговаря** в необходимата степен на потребностите на националната икономика за бързо възстановяване от икономическата криза, породена от Ковид 19 и преминаване към траектория на устойчив икономически растеж, съобразен с изискванията на зелената сделка на ЕС и ускорената дигитализация на глобалната икономика. Създава се впечатление за корупционна мотивация при много от предложените проекти. Това налага преосмисляне и допълване на плана, за което, за съжаление, липсва време и институционални структури.

Правилна е групировката на целенасочените мерки, осъществена в Плана в две направления:

- **в краткосрочен план:** повишаване на устойчивостта на националната здравна система и смекчаване на социално-икономическите последици от пандемията;
- **в средносрочен и дългосрочен план (до 2030 г.):** цели и приоритети на базата на Националната програма за развитие **БЪЛГАРИЯ 2030**, актуални и допълнително аргументирани от проявилите се уязвимости и затруднения в резултат на пандемията.

Доколкото Планът за възстановяване и устойчивост е актуализация и развитие на рамковия стратегически документ от най-висок ранг **БЪЛГАРИЯ 2030**, експертният екип на Гражданското сдружение за нова високотехнологична индустриализация (ГСНВТИ) предлага нова структура на плана не в четири, а в пет основни стълба:

- Стълб 1:** Икономически просперираща България
- Стълб 2:** Иновативна България
- Стълб 3:** Зелена България
- Стълб 4:** Свързана България
- Стълб 5:** Справедлива България

Предлаганият първи стълб е изключително важен и от фундаментално значение за реализирането на всеки един от следващите четири стълба.

Икономическият растеж на националната икономика е много нисък. Икономическият спад през 2009 г. е последван от продължителен период на мудно икономическо възстановяване, в който растежът на икономиката не преминава границите на 2%. Чак след 2014 г. икономическият растеж на страната се ускорява, но остава далеч под нивата преди кризата.

България е най-бедната страна в ЕС с често възникващ дефицит на текущата сметка, намаляващ дял на инвестициите в БВП, задълбочаващи се регионални различия с моноцентричен модел на развитие, влошаващи се параметри на пазара на труда и на средата за правене на бизнес и др.

Горчивата истина е, че **бедният не може да бъде нито иновативен, нито зелен, нито свързан, нито справедлив**, защото няма икономическия фундамент за това.

Експертният екип на ГСНВТИ предлага следните **области на политики** към **Сълб 1: Икономически просперираща България:**

1. Дългосрочно реструктуриране на националната икономика по собствен икономически модел за ускорено развитие на ограничен брой приоритетни отрасли: информационни и комуникационни технологии; биотехнологична и преработвателна промишленост; туризъм (масов и специализиран) и др. – (Виж Приложение 1: Бяла книга за нова високотехнологична индустриализация)
2. Нова политика за развитие на регионите и ликвидиране на моноцентричния модел на базата на платформената икономика (Виж Приложение 2: Проект РИМИС)
3. Политика за ускорена интернационализация на икономиката, образованието и НИРД (Виж Приложение 3: Проект МВУИЕЛ „Махатма Ганди“)
Анализът убедително показва, че ниско и средно-ниско технологичните продукти преобладават в стоковата листа на българския износ (над 60%). Протичащите през последните години положителни промени са резултат на самостоятелното развитие на частния сектор. Необходима е целенасочена и фокусирана правителствена подкрепа на износа за повишаване на степента на технологична интензивност на производството на продуктите, както и на интензивността на влаганите в производството им фактори.
Интернационализацията на образованието и науката са на много ниско ниво, в резултат на грешна държавна политика. Интервенцията на държавата е насочена към пазара на труда, а не към пазара на образователни услуги и научни продукти, в това число международния пазар. В резултат на това, в българските висши училища се обучават български студенти от български преподаватели за изключително малкия български пазар. Фрагментираната НИРД система създава научни продукти на ниско равнище.

4. Политика за повишаване на ресурсната ефективност на националната икономика (*Виж Приложение 1: Бяла книга за нова високотехнологична индустриализация*)

България е с най-ресурсоемката икономика в ЕС, изразходваща 6,5 пъти повече суровини за производство на единица БВП от средния суровинен разход на ЕС (по данни от 2017 г.). Целенасочената държавна политика ще доведе до развитие и укрепване на производствените вериги и повишаване на добавената стойност на крайния продукт. Ще се увеличи степента на приложение на кръговата икономика, енергията от възобновяеми източници, ще се намалят ресурсната и енергийната интензивност на икономиката.

5. Политика за ускорено създаване на технологични центрове, паркове, индустриални клъстери и други съсредоточия за ускорен икономически растеж (*Виж Приложение 4: Център за компетентност по изкуствен интелект и роботика*)

Тази политика трябва да се прехвърли от Стълб 2. (Иновативна България) към Стълб 1. (Икономически просперираща България), тъй като основната цел е трансфер и приложение на новите технологии в икономиката.

6. Политики за повишаване на конкурентоспособността на българската икономика (*Виж Приложение 1: Бяла книга за нова високотехнологична индустриализация*)

Тези политики трябва да се фрагментират в следните приоритети:

- Развитие на електронното управление
- Повишаване на доверието в публичните институции
- Повишаване на степента на икономическа свобода
- Подобряване на условията за правене на бизнес
- Гарантиране на кредитите, насочени към реструктуриране на икономиката

Посочените **приоритети** ще намерят израз в следното:

Краткосрочните мерки трябва да включват създаването на **Фонд за кредитиране на малките и средните предприятия, туризма и транспорта**, които пострадаха особено силно от кризата с Ковид 19.

Освен това, следва да се развие дейността по гарантиране на кредитите, насочени към реструктуриране на икономиката.

Следва да бъдат създадени **Регионални гаранционни фондове за финансиране на високотехнологичната реиндустриализация и съживяването на традиционната индустрия**.

Очевидно е, че съществуващият **Национален гаранционен фонд**, дъщерно дружество на Българската банка за развитие, издаващ гаранции за получаване на кредити за оборотни средства и инвестиционни нужди, за участие в търг, за добро изпълнение, за изплащане на кредит на износител и особено за научноизследователска и развойна дейност и за внедряване на създадените нови технологии в индустрията, не е достатъчен да разшири базата за финансиране на

високотехнологичната реиндустриализация и съживяването на традиционната индустрия.

Той следва да бъде допълнен с мрежа от [Регионални гаранционни фондове](#). Създадените през последните години общински гаранционни фондове се развиват доста противоречиво. Пък и размерът на поеманите гаранции е сравнително малък от гледна точка на финансовите нужди на предприятията от сферата на индустрията.

Целесъобразно е да се създадат [шест регионални гаранционни фонда в София, Пловдив, Варна, Бургас, Велико Търново и Видин, които заедно с Националния гаранционен фонд](#) да образуват единна система и работещи на основата на единни принципи и критерии. Регионалните гаранционни фондове следва да се учредят с капитал в размер на 50 млн. лв, като той може да се набере чрез емисия на дългови инструменти, емитирани от областните управи и пласирани, както на българския, така и на международния капиталов пазар. Максималният размер на гарантираните кредити следва да бъде повишен до 5 млн. лв. Новите регионални фондове следва да се разглеждат като допълнение и по-нататъшно развитие на вече изградените общински гаранционни фондове за развитие на малките и средни предприятия.

Дългосрочните и средносрочните мерки следва да изхождат от:

- необходимост от рязко намаляване на зависимостта на процеса на създаване на стойност от потреблението на материални и енергоресурси, за преобразуване на икономиката от материално- и енергоемка в наукоемка;
- стимулиране на ускорената реиндустриализация на страната като най-важна предпоставка за техническото и технологичното превъоръжаване на стопанството;
- гарантиране на съхраняването на българската природа, наличните природни ресурси и националното културно наследство за бъдещите поколения;
- разгръщането на творческата енергия на бизнеса, многообразието в мисленето и действията;
- икономическо развитие, съобразяващо се с изискванията за опазване на околната среда, икономическа целесъобразност и социален мир;
- стимулиране на социалната, стопанската и техническата иновативност на народа;
- повишаването на равнището на научно-изследователската и развойна дейност в производството;
- подкрепа на общообразователната система и професионалното обучение, да подпомага утвърждаването на принципа на пожизненото образование като норма на живот;

- хармонично развитие на териториите, за преодоляване на различията в качеството на живот между големите градове и отдалечените населени места;
- развитие на икономическата самоинициатива на населението и формите на взаимопомощ, на многообразните видове на кооперации и на бизнес-мрежи.

Новият икономически модел следва да отчита специфичните особености на България:

- ние имаме страна с насечен релеф, дребнопространствена териториална структура и голямо биотопно разнообразие, плодородна земя, богат горски фонд и значителни водни ресурси;
- имаме излаз към Черно море и нейната северна граница е река Дунав, втората по дължина река в Европа и една от най-важните транспортни артерии на континента;
- България е страна, през която минават едни от най-важните комуникации, както в Югоизточна Европа, така и между Европа и Азия с рязко повишаващ се човеко- и товаропоток и нарастващо натоварване на природната среда;
- ние граничим със страни – членки на Европейския съюз, както и със страни, намиращи се в една или друга степен на присъединяване, което дава възможности за разширяване на пазарите на българската икономика;
- България е бедна на материални и енергийни ресурси и потребността от тях се задоволява по пътя на вноса. Въпреки това българската икономика е материалоемка и енергоемка, което рязко намалява конкурентоспособността на отделните стоки и икономиката като цяло;
- страната добива една значителна част от електроенергията чрез атомната централа в Козлодуй. Въпреки широката дискусия по въпроса за атомната енергетика в световен мащаб, преобладаващото мнение е, че тя си остана най-перспективното направление в съвременната енергетика. Освен това тя е един важен лост за техническо и технологично обновление на всяка икономика;
- България е туристическа страна с далеч неизчерпан потенциал;
- Въпреки безпрецедентната емиграционна вълна в историята на България, страната разполага с огромен хуманен капитал. Българският народ е много ученолюбив и инвестира приоритетно своите лични спестявания в образование и повишаване на квалификацията.

Важна роля в преструктурирането на икономиката следва да изиграе развитието на **новите индустриални зони** и възстановяване на старите промишлени зони в градовете. В процеса на прехода към пазарна икономика в България се пристъпи към изграждането на индустриални зони като един от най-

ефективните инструменти за привличане и поощряване на преките чуждестранни инвестиции в България, защото без изградена инфраструктура, учредено право за строеж и гарантирана административна подкрепа на местните и държавните органи в страната е трудно, в някои случаи дори невъзможно, да се построи предприятие в икономически приемливи срокове.

Нормативната база за тяхното развитие са Законът за индустриалните зони и Правилникът за неговото прилагане, Законът за насърчаване на инвестициите, Законът за публично-частното партньорство и редица други закони, в т.ч. и в сферата на екологията. Съществена роля за развитието на индустриалните зони играе Агенцията за подпомагане на инвестициите, която провежда държавната политика за привличане на инвеститори, одобрява проектите им за инвестиции и е посредник между тях и индустриалните зони. В тази връзка, предлагаме част от финансовите ресурси по линията на Плана за възстановяване и устойчивост да бъде насочен към насърчаване развитието на индустриалните зони.

Съществена слабост на Плана е отсъствието на политики, насочени към насърчаването на развитието на **индустриалните клъстери**. Последните представляват териториални концентрации на взаимнодопълняеми по производствен профил фирми и други партньори, ползващи обща и специализирана инфраструктура, общ пазар на труд, общ достъп до научни иновации и образователни заведения, както и в някои случаи съвместен маркетинг и обща реализация на стоки и услуги. В ЕС е разработена и се провежда единна политика за развитие на клъстеризацията с помощта на програми за финансиране на клъстерите, оказване на техническа помощ, мониторинг и сертификация. Включването на клъстерите в механизмите на оказване на финансова помощ за възстановяване на икономиката съществено ще повиши ефективността на Плана.

Друга насока за допълване на механизмите на Плана, е използването на схемите на краудфъндинга. Съществуват реални възможности за използване на предимствата на **crowdfunding (краудфъндинг)** за мобилизиране на финансови средства от широката публика. „Crowdfunding” е нова, алтернативна форма на финансиране в сравнение с традиционния банков кредит и бързо разпространяващият се през последните десетилетия рисков капитал, нов начин за хората с интересни идеи (предприемачи, научни работници, хора на изкуството, обикновени граждани) да набавят необходимите им средства за тяхната реализация, обръщайки се към широката публика с молба за финансиране. Многобройни примери на събиране на значителни суми от средства през последните години доведе до рязко нарастване на обществения интерес към „crowdfunding”. При допълване на механизмите на краудфъндинга с държавен ресурс може да се постигне значителен мултипликационен ефект.

Предлагаме също организирането на **Общонационална инициатива Startup Bulgaria (стартъп)**. Високотехнологичната индустриализация на България може да бъде сериозно подпомогната от една Общонационална инициатива за създаване

на нови фирми (startups). Страната се нуждае от предприемачи, твърдо решени да дадат всичко от себе си, за да реализират своите бизнес идеи. Само успехът на стотиците хиляди български предприемачи може да гарантира разкриването на нови работни места, да осигури висока трудова заетост и в крайна сметка благоденствието на народа и просперитета на цялата страна.

Предлагаме също, в рамките на Плана да бъде обърнато внимание на развитието на **научни и технологични паркове** към университетите и научно-изследователските институти от системата на Българската академия на науките университетските изследователски паркове, известни по света като научни паркове или научни и технологични паркове, имат за цел да способстват за разширяването и ускоряването на иновационния процес и трансфера на иновациите от науката в практиката. Те са резултат на съвместните усилия на университетите, държавата и частния капитал за увеличаване на конкурентоспособността на националната икономика. Тяхното изграждане се превръща все повече в един от приоритетите на провежданата икономическа политика не само в развитите в технологично отношение страни, но и в развиващите се, което намира израз и в растящите средства, отделяни от държавния бюджет за тяхното развитие.

Освен това, предлагаме няколко конкретни проекта.

Първият проект е изграждането на ИТ Уни „Махатма Ганди“ (<http://it-hub.tech/>). През декември 2018 г. беше регистрирано сдружение ИТ Уни „Махатма Ганди“ (ИТ Хъб „Махатма Ганди“), с цел:

- Изграждане на иновационен цифров хъб с национално и международно значение на територията на Пловдив и превръщане на града в един от основните центрове на развитие на информационните технологии в България и Европа
- Поощряване на съвместни усилия за активно участие в дигиталната трансформация в Европа и ускоряване на напредъка на новите технологии, като изкуствен интелект, роботика, дигитални облачни услуги и блокчейн програмиране.
- Създаване на устойчива технологична връзка между гр. Пловдив и гр. Бангалор за трансфер на технологии и смесени предприятия от България и Индия.
- Образование и ИТ обучение чрез действащи и проектни образователни институции в гр. Пловдив, членове на сдружението.
- Изработване на платформи за блокчейн технологии и проекти по киберсигурност.
- Инициране на ИТ проекти за регионално и международно сътрудничество.
- Подпомагане на иновационните дейности на членовете на сдружението, чрез съвместно използване на съоръжения, споделени инфраструктури и ноу-хау.

- Стимулиране на връзките между публичния и частния сектор в областта на информационните технологии.

С този Проект се създава възможност, заедно с партньор - Фондация Българо - индийски технологичен форум „М. Ганди“ (<http://bit-forum.org/>), да се формират условия за финансиране на стартър проекти, разработени и представени от студенти на Международно висше училище по информатика и електронно лидерство „Махатма Ганди“ (МВУИЕЛ - <http://mvuiel.bg/>). „Пловдив Тех Парк“ АД (<http://optela.com/>) и МВУИЕЛ „Махатма Ганди“ изготвят условията и реда за създаване на „Фонд за финансиране на българо-индийски съвместни инициативи“ (Фондът) за нуждите на проект МВУИЕЛ „Махатма Ганди“. Фондът се създава със собствени средства на „Пловдив Тех Парк“ АД, след създаване на контакти и подписване на споразумение със Softbank, която подкрепя новия европейски технологичен фонд на Мубадала на стойност 400 млн. долара. Фондът Мубадала инвестира между 5 и 30 милиона долара в европейски стартиращи предприятия. Планът е да се кандидатства за финансиране на стартър проекти, разработени и представени от студенти на МВУИЕЛ „Махатма Ганди“. Средствата във Фонда се отчитат в отделна сметка на „Пловдив Тех Парк“ АД.

Проектът за създаване на Международно висше училище по информатика и електронно лидерство „Махатма Ганди“ е синергия от:

- Професионален опит и развитие на дейността на учредителя в области: разработване и внедряване на иновационни технологии и продукти; образованието и научноизследователска дейност;
- Международно сътрудничество с индийски учени и преподаватели и членуването на ИТ Уни „Махатма Ганди“ (като част от „Пловдив Тех Парк“) в Международната мрежа Europe-India Innovation Partnership, заедно с още 60 инкубатора и акселератора от Европа и Индия за иновации и финансиране на стартърти;
- Стремение за преодоляване на част от несъответствията между търсенето и предлагането на образователни услуги и пазара на високо квалифициран труд в Пловдивски регион и в страната като цяло.

Друг проект е формирането на [Регионален икономически модел за интелигентна специализация \(РИМИС-Пловдив\)](http://rimii.eu/) - <http://rimii.eu/>.

За основен фундамент в РИМИС е прието прилагането в регионалната икономика на все по-налагащото се в света платформено мислене, както в бизнеса, така и във всички сфери на обществото. Предвижда се приоритетно въвеждане на Платформена Икономика с Изкуствен Интелект (ПИИИ), включително Платформи - за електронна търговия, телемедицина, туристически, образователни, за финансова грамотност и услуги, за е-лидери, за привличане на млади пловдивчани от света за интернационализация на пловдивския бизнес, за недвижимостите, за технологична грамотност и учене цял живот и за почти всички бизнесдейности. Технологично обновяване и въвеждане на стандарти и

механизми за поощряване на малкия и среден бизнес чрез технологични паркове и акселератори със стартъп фондове.

Формиране на приоритетни направления в определени области на пловдивската икономика с доказани резултати, ресурси и перспективни световни мегатенденции, като отрасли приоритети в: **ИКТ в направленията** - Изкуствен Интелект (ИИ), Информатика, Е-лидерство, блокчейн технологии, мобилни и интернет приложения; **Преработващата индустрия** със съпътстващото я земеделие в направления - Био и Еко; **Туризм** в направленията - Балнео, СПА и Уелнес; **Мехатроника** - в автомобилните направления. Задължителна е Платформената цифровизация на административните дейности в Община Пловдив, Пловдивска Област и ЮЦР. От изключително значение е да се задълбочат контактите за ангажиране с РИМИС-Пловдив на едни от най-престижните пловдивски институции - Пловдивския Международен Панаир, Тракия Икономическа зона (ТИЗ), Народна библиотека „Иван Вазов“, АИКБ-Пловдив, БТПП - Пловдив, Сдружение за Пловдив, Пловдивските ВУЗ-ове и училища, другите общини в Пловдив, областта и ЮЦР, профсъюзите. Очакването е, тези организации да се ангажират и да бъдат изпълнители на части от този проект като Иновативни центрове за ускоряване на дифузните на новите технологии в обществото и икономиката в региона.

Друг важен проект, който предлагаме за включване в Плана за възстановяване и устойчивост е създаването на **Център за компетентност по изкуствен интелект и роботика (ЦКИИР)**.

Проектът е насочен към изграждане на нова научно-изследователска структура като, чрез обединяване на усилията на научни и образователни организации и фирми. Този център е фокусиран в приоритетната област на ИИ и Агро Роботиката в повишаване на нивото на научните разработки и на образованието. Целта е гарантирането на успешна комерсиализация на получените резултати в приложението на ИИ в туризма, финансите и Агро Роботиката. Основната дейност, залегнала в проектното предложение е в съответствие с Разработката на БАН - Стратегия за развитието на ИИ в България до 2030 г. (юни 2020) - ИИ за интелигентен растеж и приетата на 19.02.2020 от ЕК, на Бяла книга за ИИ - Европа в търсене на високи постижения и атмосфера на доверие. Формирани са **две направления** в използването на ИИ: - в Платформите за ИИ в **Туризма и Финансите** и в **Агро Роботиката**. Проектът предвижда като първи етап реконструкция и модернизация на сгради и площи. Както и закупуване, инсталиране и въвеждане в експлоатация на високотехнологично оборудване специализиран софтуер, роботи, инструментариум за агро роботика, **специализиран ЗЕН компютър за свръхбързи изчисления в облак с ИИ** и други активи. Едновременно с това с Идеен Проект ЦКИИР се привличат изследователи и специалисти от България, Европа и Индия да работят съвместно в няколко направления: обмен на идеи, практики и опит в научните изследвания за ИИ и роботика; присъствено и онлайн обучение и образование на следващи поколения и преквалификация за ИИ.

Основна цел на проектното предложение за изграждане на устойчиво функциониращ „Център за компетентност по ИИ и Роботика“ е да направи по-ефективно функциониращи трите страни на знанието - образование, научни изследвания и бизнес. Динамичното взаимодействие ще се основава на споделени стратегии, съвместни научни проекти за ИИ, партньорство и практики в агробизнеса, основани на роботика и поемане на образователни ангажименти. Проектът предвижда също да се създаде съвременна научна структура, разположена в реконструиран и модернизиран сграден фонд и работни земеделски площадки. Придобиване на върхова техническа експертиза в приложението на ИИ и Роботиката в агросектора. Обединяване на усилията на водещи ИТ специалисти в ИИ и Агро Направлението, Математиката и Информатиката, техническите науки, за постигане на много добър иновационен потенциал за конкурентност на българската икономика. Научно-изследователската Програма на ЦКИИР ще отразява направленията по ИИ и роботика в ИСИС, Бялата книга за ИИ на ЕК и Стратегията на БАН за ИИ. А именно развитие на иновационния потенциал при създаването на софтуера за ИИ за туризма и финансите и работи в сферата на агросектора. Ще се подобри ресурсната ефективност и добавената стойност на създадените Платформи с ИИ и агро роботите.

Приложения:

- Приложение 1. Бяла книга за нова високотехнологична индустриализация 2020-2030 – (Трето допълнено издание в процес на преработка).
- Приложение 2. Проект: Регионален икономически модел за интелигентна специализация – (РИМИС).
- Приложение 3. Проект: Международно висше училище по информатика и електронно лидерство „Махатма Ганди“ - (МВУИЕЛ).
- Приложение 4. Идеен проект: Център за компетентност по Изкуствен интелект и Роботика – (ЦКИИР).

АВТОРИ НА ПРЕДЛОЖЕНИЕТО И ПРИЛОЖЕНИЕТЕ ПРОЕКТИ – ЕКИП ОТ ГРАЖДАНСКО СДРУЖЕНИЕ ЗА НОВА ВИСОКОТЕХНОЛОГИЧНА ИНДУСТРИАЛИЗАЦИЯ (<http://newindustrybg.eu/>):

д-р ик. инж. Петър Нейчев, 0882933400, chairman.neichev@gmail.com
проф. д.ик.н. инж. Асен Конарев, 0882933405, saedinenie.konarev@gmail.com
проф. дтн инж. Чавдар Дамянов, проф. д-р Ганчо Ганчев, доц. Георги Лафчиев,
Петя Иларионова, Венелин Йорданов, Димитър Гишин, Виделина Гандева
Васка Стоянова, Атанас Костов, Веселин Пеев и др.

Пловдив, Април 2021 г.